

STVDENTES,||COMOEDIA DE || VITA STVDIOSORVM,
NVNC || primùm in lucem edita, authore M.
Chri=||stophoro Stummelio. F.|| Eiusdem Carmen de
iudicio Paridis.|| Addita est Praefatio Iodoci VVillichij, &
epilo-||gus à M. Christophoro Cornero.||

Vollständiger

Titel: STVDENTES,||COMOEDIA DE || VITA STVDIOSORVM, NVNC || primùm
in lucem edita, authore M. Chri=||stophoro Stummelio. F.|| Eiusdem
Carmen de iudicio Paridis.|| Addita est Praefatio Iodoci VVillichij, &
epilo-||gus à M. Christophoro Cornero.||

PPN: PPN722206356

PURL: <http://resolver.staatsbibliothek-berlin.de/SBB00009C9400000000>

Erscheinungsjahr: 1557

Signatur: 5 in: Np 2470

Kategorie(n): Historische Drucke, Philosophie / Psychologie

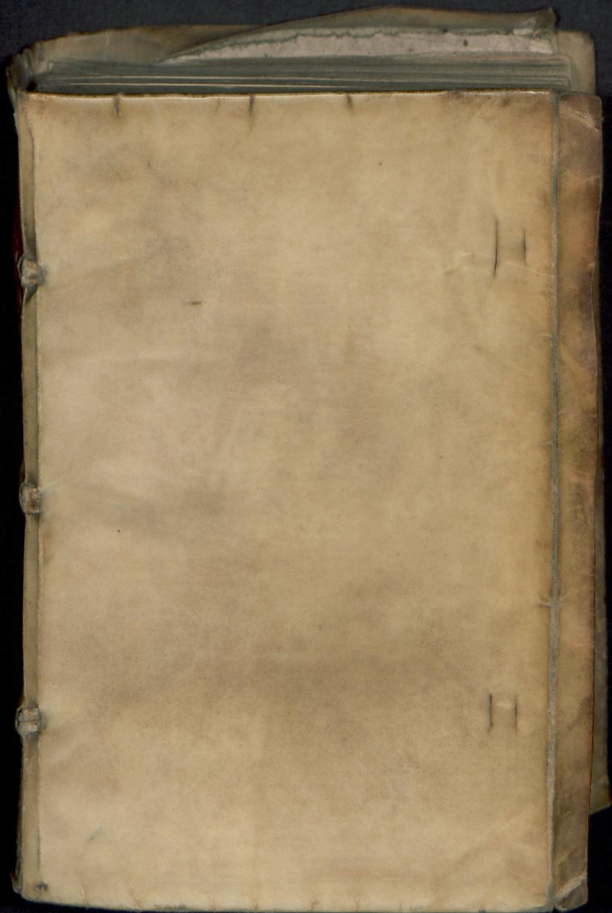
Projekt: VD16 digital

Strukturtyp: Monografie

Seiten (gesamt): 114

Seiten (ausgewählt): 1-40

Lizenz: Public Domain Mark 1.0

Z 2890

Np 2470 R

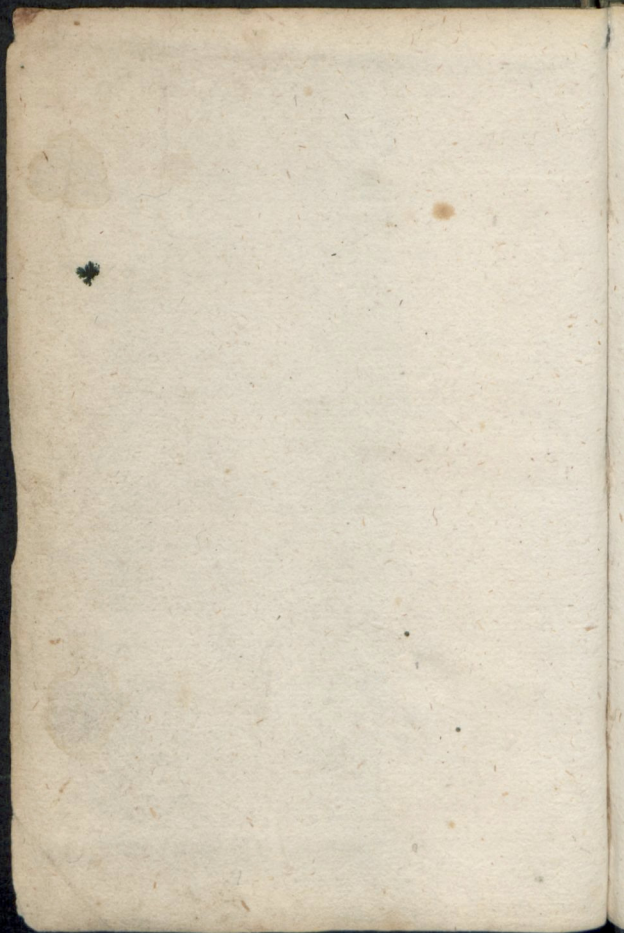
55

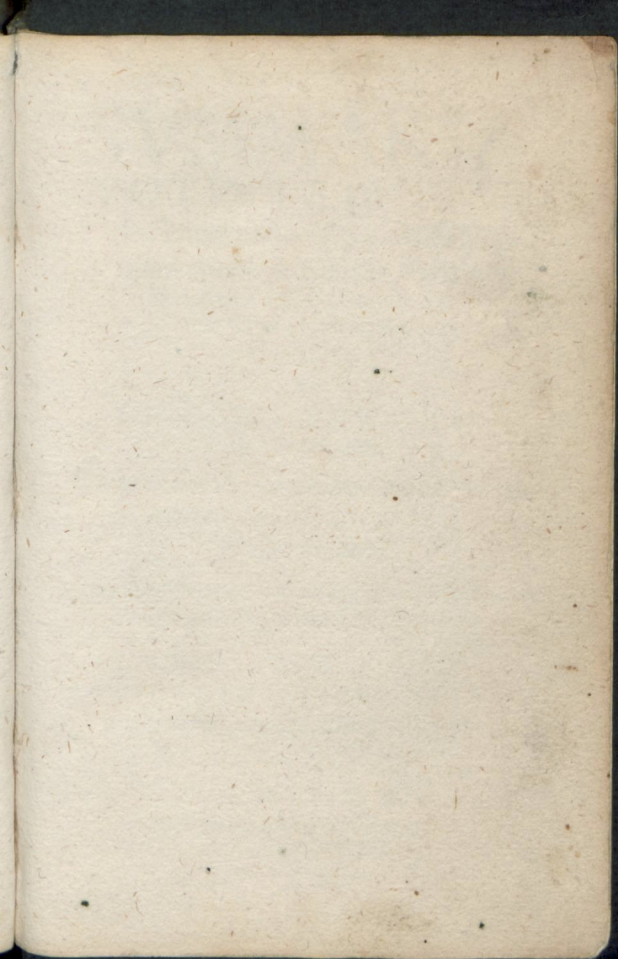

C

B

9446

20

STVDENTES,
COMOEDIA DE
VITA STVDIOSORVM, NVNC

primū in lucem edita, authore M. Chri-
stophoro Stummelio. F.

Eiusdem Carmen de iudicio Paridis.

Addita est Præfatio Iodoci VVillichij, & epilo-
gus à M. Christophoro Cornero.

COLONIAE.

Excudebat Petrus Horst. Anno

1557,

IN ZOILVM.

Inuide cur acuis ringendo Zoile dentes?
Cur sulcat uultus ruga maligna tuos?
Sed tu Mæonidem ridebas Zoile uatem,
Et similis nunquàm de finis esse tui.
An non est iuuenum iuuenlia condere scriptas
Si capitur studijs ipsa iuuenta suis.
Vt Cereri grata est peragendis mœsibus ætas,
Bacchus in autumnò dulcia uina bibit.
Sic matura dabit posthac maturior ætas,
Interea hoc placida perlege mente, precor.

PRÆFATIO IO- DOCI VVILLICHII RESELLIANI

ad VuiPERTUM Suevum LL. Doctorem, & syn-
dicum Vratislaviensem, & poetarum
amantissimum.

NIMADVERTI olim
iuxta argumenti, & imitationis naturam & tractationem
tria fuisse poetarum genera
usitatissima, quorum primum
fuit utile, quod aut ad erudiē-
dos et expoliendos animos adolescentū conducebat,
ut quod honestatem, eiusq; semina & decora, cum
singularum per diuersos circumstantiarum ordines
officijs continebat ἡθικὸν dictum, aut ad rerū natu-
ræ cognitionem & dijudicationem plurimum facie-
bat, φυσιολογικὸν antiquitus appellatum. Ve-
rum in priorem classē & sacrarum literarum poe-
mata referenda sunt, cuiusmodi perquā multa à
poëtis Germanis summa laude nostra memoria de-
cantata, & prelo excusa florent. Alterum est dun-
taxat animi oblectandi gratia expetitur, quod et si
nihil, uel quod cum uirtute coniunctum esset, uel
quod ad rei naturalis indagacionem, atq; proprieta-
tem cōferret, uel quod ad pietatem uitæ cum ciuilibus,

P R A E F A T I O.

tum Christianæ cōduceret, probè docuit, canoras tamē nugas & ludicra interdum nimis obscœna diligēter promouit. Tertium est eorum, quibus nō tantum curæ est uoluptas, sed etiam utilitas. Delectant quidem, cū hilariores animi affectus concitant. Vtiles uerò sunt, cū ingenia propter certarum uel arcanarum, uel humanarum cognitionem informant, de quibus sic Horatius ad Pisones cecinit.

Aut prodesse uolunt, aut delectare poëtæ,

Aut simul & iucunda, & idonea dicere uita.

Verum sicut primum, etsi non est utile, tamen aliquanto durius, tãquam senioribus Catonibus aptius censetur, ita proximum cū non parum animos humanos oblectet, mollius est, & iuuentuti magis accommodatum. Vltimum autem utriq; ætati cōuenit, totiq; theatro satis appositum. Id enim non tantum docet, sed & uno labore, unaq; opera mirifice delectat. Quare id genus poëmata cum uenalia passim extabunt, uel in regionibus longius positis, cū ex horum uenditione librarij nō parū pecuniæ facient, tum uerò non interitura sunt, sed uiuacissima tanq̃ seu Apolline, seu cedro digna perdurabunt, & consistent. Id quod Horatius his uersibus uoluit:

Omne tulit punctum, qui miscuit utile dulci.

Lectorem delectando, pariterq; monendo.

Hic meret ære liber Sosis, hic & mare transit

Et

P R A E F A T I O.

Et longum noto scriptori prorogat æuū.

Quibus cognitis, nō difficile erit de quibuslibet poētis propter materiā iudicium facere, idq; exquisitū. Nam si Aristoteli Empedocles, cui nihil præter metrum cum Homero commune est, non sit, poeta, sed cū propter rerum naturæ tractationem susceptā utilior esse exoptabat, potius φυσιολόγος, iudicatur de quo tamē Lucretij prestantissimum elogiū memoriæ proditum est hoc modo.

Nil tamen hoc habuisse uiro præclarius in se

Nec sanctum magis, & mirum charumq; uidetur.

Carmina quin etiam diuini pectoris eius

Vociferantur, & exponunt, præclara reperta

Vt uix humana uideatur stirpe creatus

Quid nam quæso quis iudicij de Lucretio proferet?

cuius opus etsi nobis hodie mutilum sit, multis tamē

luminibus & ingenij, & artis præstare quadam ad

Q. fratrem epistola Cicero pronunciauit, & à Ci-

cerone eosdem libros emendatos D. Hieronymus ex

Eusebio testatur. Est ne diuersum statuendū de Var-

rone Attacino Narbonensi? Hic enim nō minus atq;

Lucretius Empedoclis exemplū secutus est. Ad hūc

modum Lucanum esse oratorem, quā poetam, cū

simplicius citra ulla uoluptatis illeclamenta suam hi-

storiam cecinerat F. Quintilianus mauult. Mirum

igitur est, cur Aristotiles in comœdia solam uolupta-

P R A E F A T I O.

tem quaesierat. Nam illi est hoc dramatis genus imitatio improborum, non tamen ad omnem maliciam, sed turpitudinis ridicula particula. Primum hic τὸ φαυλοτέρον, etsi ambiguum sit, tamen ad personas certis rationibus referre cupio & contendo. Sentit enim in hoc poemate, inferioris sortis atque ita iuxta uulgi sententiam deteriores & uiliores esse histriones, qui tamen non sunt ad extremum flagitiosi, quales in tragicis facinoribus ut plurimum esse consueverunt. Deinde argumentum est cum turpitudine coniunctum, quod tamen non magnos pere pios spectatores neque offendit, neque eorum mores corrumpit. Scriptum enim reliquit philosophus αἰσχος ἀνώδυνον καὶ οὐ φθαρτικόν, quod est turpe, est argumentum, attamen doloris expers, & sine magna honestorum morum corruptela. Eius uero exemplū à ridicula facie subiecit, quae etsi turpe & peruersum quiddam sit, non tamē protinus dolore quempiam afficit. Postremò eius finis statuitur τὸ γελοῖον, quod ridiculum, & risum uoluptatemque moueret. Quod si quis illam descriptionis naturam mordicus sequi efflagitauerit, uix quēpiam comicum poetam salutabimus. Fatemur quidem in Aristophanicis comœdijs (is enim Aristotelis memoria ab omnibus comœdia poeta dictus, atque philosopho circiter sexaginta annos maior fuit)

plura

P R A E F A T I O.

plura esse ridicula, quàm seria, eaq; pia, et honesta, quæ tamen bona ex parte satyrica iuxta eius temporis consuetudinem esse apparent. Nónne in equitibus cernitur, ut Cleonem tribunum plebis tanquam peculatorem perstrinxerat, adeò ut ille faciem suam minio oblitus (reliqui enim illius potentiam formidabant) personam egerat? Nónne & Niciam summum ducem, utiq; mitem, & liberalē, tanquam desidem & agricolam in fabula, quam Gorgiam autore Plutarcho inscripsit, grauius taxaerat? Nónne in nebulis, quas Dionysio Sicilia tyranno formane reipub. Atheniensis petenti Platonem misisse scribitur, absq; controuersia magis propter opus & ornamētum Atticæ linguæ absolutum, quàm propter crimina, quibus per meteora grauius Socratem philosophiæ patrem precio & impulsione Anyti et Meliti adductus, insectari cõtenderat? Nónne in Vespis Philocleonem propter iudicij affectationem et ambitum insimulauerat? Nam uestiæ iuuenes iudiciorum desiderio tenebantur, sed senes suis stimulis excitabant. Quid multis? pauca sunt quibus docet & eadem sunt ceu *ῥῶγες γὰρ*: quod genus sunt in Pluto de paupertatis & opulentiæ collatione, ita & in pace pacis commoda proposuit, ut eandem Græcis iam bello defatigatis suaderet. Proinde Aristotelem ad priscam comœdiam magis respexisse

P R A E F A T I O.

arbitror, & censeo, cuius usus sub id tempus (Nam
 Tragœdiæ protinus successit) frequentissimus fuit.
 Quatenus autem mores quorundam ciuium deriden-
 do & traducendo taxauerat, non parum reipub.
 profuit. Multi enim sibi cauebant, ne spectaculo cæ-
 teris essent, atq; domestico probro. Verum cum ni-
 miæ licentiæ fenestra aperta esset, lege lata sanctū
 erat, ne quis carmē infame proponeret. Quod et in
 caussa est, cur noua comœdia surrogata sit, argumē-
 to communi omnibus hominibus mediocris fortunæ,
 nimisq; amaritudinis habens. Itaque spectatoribus
 plus delectationis adfert, quia argumento concinna
 est, quia consuetudine congrua est, quia sententijs
 utilis est, quia metro præsertim trimetro apta est.
 Quapropter recentiorum Græcorum comœdiæ fi-
 nitio & nostro tempore gratior erit ut quæ sit pri-
 uatæ, ciuiliſq; fortunæ sine uitæ periculo compres-
 hensio. Donatus idē quoq; agnoscit, sed ἄκινδυνον
 exponit, & addit, qua comœdia discitur, quid sit in
 uita utile quid contra euitandum, non aliter atque
 in ethicis fieri solitum est, quibus & expetendorū
 et fugiendorū est professio. Est igitur Liuius Andro-
 nico comœdia cottidianæ uitæ speculum, quem Cice-
 ro secutus eam esse pronunciat imitationem uitæ,
 speculum consuetudinis, imaginem ueritatis. Quod
 genus exempla in Terentianis fabulis manifestissi-
 ma sunt,

ma sunt, in quarum alijs modò uaga libido damnatur, & coniugij honesti laus confirmatur, modo in alijs nuptias non esse legitimas, nisi parentum consensu factas, dilucide adumbrat, modo in alijs dissidiũ inter socrum, & nurum perpetuum esse ostendit, modò alia atque alia certa quadam thesi comprehensa argumenta fusissimè explanantur, et actione quasi in speculo commonstrantur. Ad hunc modum nostra ætas multos comicos uelut ex equo Troiano effudit, non ita infelices, quorum opera rerum & prophanarum & sacrarum spectacula quàm illustrissima nobis exhibita sunt, atque nuper Christophorus Stummelius iuuenis mihi per quàm charus, studio ruum meorum socius apud nos tanquàm in patria comœdiam dexterrimè lusit, *μαυθάρωντες*, aut studentes inscriptam, qua discipulorum iam in Academiã unam aliquam excolendi ingenij gratia commigrantium mores depinguntur, cuius protasis scholastico more proposita est, ut post dato nomen Gymnasiarchæ sese malis condiscipulis adiungant, ut omnia parentum labore parta, & uino & alea concoquant, ut sub nullius præceptoris, & pij & honesti ferula uiuere exoptent. Mox epitasis subditur, propter multarum turbarum, quas dare ebrij consueuerunt, tumultum, propter frequentem in aedes priuatas incursionem, & propter alia multa

P R A E F A T I O.

incommoda. Sed catastrophe istorum ardelionum
uitam sic corrigit, ut ad meliorem frugem redeant,
ne cepas, sicut Germanis est prouerbium, pro allijs
domum reportasse uideantur. Hanc uerò comœdiã
recens compositam tibi nostræ Academiæ haud poe
nitendo alumno de meliore nota commendatam cu
pio. Quod si non cuncta ad uiuum Aristarchis rese
cuerit, ætati & tempori perturbatori impu
tabitur. Nos autem maximam de eius
ingenio, & indole spem conce
pimus, iam id ætatis flores
accipe, boniq; consu
le, postea dulcis
simos fructus
percipies.

P R V

PRVDENTIBVS

ET SINGVLARI GRAVITATE

præditis Coss. & patribus Senatus Franco-
fordiani ad Viadrum.

S. P. D.

Verissime dictum est humanissimi Patres,

Nescio qua natale solum dulcedine cunctos
Ducit, & immemores non sinit esse sui.

Nam etiamsi Ouidius procul ab Italia & Pelignis
focis inter rigidos & immanes Tomitas uitam age-
ret, tamen sæpenumerò animaduerti omnibus ho-
minibus singularem quendam amorem genitalis lo-
ci insitum & impressum esse. Cuius rei euidentis-
simum exemplum ex Vlysse haberi potest, qui
Ithacam suam asperrimis saxulis tanquam nidulum
affixam, immortalitati anteposuit, ita ut etiam opo-
taret fumum de patrijs posse uidere focis. Atque
eū de hac re cogito, eius amoris semina in me quoq;
reperio. Quis enim extra naturā positus, seu planè
ἄσoγ & aliter sibi in animū induceret? Proinde sæ-
pius mihi in animo fuit, amoris in patriā perspi-
cua uestigia relinquere, q̃ commodissimè nunc fieri
posse

posse existimaui, cum præludia ingenij mei in lucem
suasu & consilio doctorum uirorum edere decreuis-
sem, ut hunc laborem uobis humanissimis patribus,
qui ad gubernacula patriæ meæ sedetis nuncuparẽ.
Nam merito patria studiorum meorum fructum à
me repetere debet, ut à qua hoc beneficij acceperim,
si aliquo in literis progressus essem. Sed hic dis-
cet aliquis, quam utilitatem poterit patria ex Co-
mœdia percipere? Huic Cicero pro me respondebit,
qui de dramaticis scriptis ita loquitur: Etenim hæc
cōficta arbitror à poëtis esse, ut effectos nostros mo-
res in alienis personis, expressamq; imaginem uitæ
quotidianæ uideremus. Hic docentur patres quod
ad cultum ingenij in liberis spectat, non esse parcen-
dum sumptibus, nec tamen ad luxuriam profuse lar-
giendum. Illud enim currentes moratur, hoc uero à
studijs pœnitius auertit. Videndum igitur, ubi et quā-
do dandum sit. Poterunt etiam filij uestri, sodales
mei, qui partim nunc coetanei sunt, partim proce-
dente tempore succrescent, salutarem inde doctrinam
haurire. Nam gnauiter dandam esse operam li-
teris Comœdia docet, uitanda praua consortia, amo-
ri non indulgendum, quorum utrunq; à Musis abdu-
cit, & uiam adeundi intercludit. Quod experientia
docemur, cum non raro bonæ spei adolescentes, qui
nimis prauo sodalitis adhæserunt, alieni à studijs fa-
cti,

eti, spem & expectationem parentum sefellerunt.
Scio etiam multos amor operam dantes, foemineis
blanditijs ita illectos esse, ut turpiter præter uolun-
tatem parentum matrimoniali copula deuincti sint.
Reperias enim nonnullos, qui pulchras domi alūt fi-
lias, aucupium exercere, ut adolescentes parum cau-
tos inescant, perinde ut aucupes, qui in area canorā
auem collocant, ad quā cū ceteræ colludentes ad-
uolitant, tanq̃ omnia essent tuta, reti operiūtur cū
magno uitæ suæ periculo. Ita etiā quibusdam adoles-
centibus euenit, ut colludēdo turpiter capiātur. Sed
tamē matrimoniū nō insector, imò hoc uolo, ut aper-
tè & honestè cum consensu parentū utriusq; partis
hoc cōtrahatur. Quare humanissimi patres, hoc le-
uidense munus meo labore in gratiam uestrorū libe-
rorum excultum æquo animo suscipite, boniq; consu-
lite & Musarum cultoribus, ut facitis fauete: ne stu-
dia apud uos, quæ ubiq; ruinam minari uidentur, in-
præceptis eant. Satan enim hoc exulceratissimo secu-
lo in ultima mundi senectæ illud unice molitur,
ut scholas, sine quibus puritas Christianæ do-
ctrinæ conseruari nequit dissipet.

Valete.

PRO

PROLOGVS.

Ingens mei tenet uos admiratio
 Hic quotquot adestis, spectatores optimi,
 Tantum laborem sponte quod susceperim.
 Multi me cupidum laudis, multi audaculum
 Vocabunt, operam subsannantes plurimum
 Auresq; in altum ceruino more arrigent,
 Si quid possent uitiosum deprehendere.
 Nam sepe paruum erratum obfuscet optima,
 Vitiaq; plus quàm uirtutes sunt obuia.
 Sed hi me nil mouent, nec huius fecerim:
 Siquidem Terentio atq; Homero idem accidit:
 Qui si nunc uinerent, quantumuis plurimum
 Laudentur, essent omnium abiectissimi.
 Cunctis enim placere non est res leuis,
 Quod nemo præstabit, nec unquam præstitit.
 Verum tamen mihi firmiter persuadeo
 Amari me à multis, quibus paucissimis
 Exponam, cur aggressus sim prouinciam
 Scribendi, diligenter animum aduortite.
 A' multis sum rogatus precibus improbis,
 Ut aliquid opera dignum & studio scriberem:
 Quèis cum reluctari nollem, quòd plurima
 Ipsorum in me collata extent beneficia,
 Ad scribendam animum contuli Comœdiam,

PROLOGVS.

Ex quo uidebam me fructus ampliſſimos
Percepturum, non ſine labore maximo,
Sunt etenim pulchra ſemper difficillima.
Vidi etiam multos Palladis ad ſacraria
Tendere, ſed peruenire paucos admodum.
Ea quæ ſit cauſſa hac facti ſpecie ostendere
Volui. Siquidem multos hinc deterret labor,
Quem fugimus ex æquo omnes, cum nemo queat
Sine hoc ad culmen doctrinæ conſcendere.
Plerosq; ſeducit prauum conſortium,
Multos eſca malorum uoluptas, otium,
Venus, ludi, iuuenum peſtes teterrimæ.
Quapropter aſte animis, & cum ſilentio
Attendite, ut æqui ſitis poſthac iudices.
Quem nunc ſocco indutum uidetis ingredi,
Olim Cothurno forſitan uidebitis.
Nunc argumentum dicetur Comœdiæ.

INTER

INTERLOCV

tores.

Philargyrus Euprositus pater

Eubulus

Philostorgus senes

Philomathes

Acolastus filius

Acrates

Colax

Myssolus studiosi

Philostasius

Musopolus

Eleutheria mater

Philargyri Eubuli

Philostorgi Puellæ

Pedentes præceptor

Phrontistes famulus

Damista hospes

Deleasthisa puella

Cerdones.

PERIOCHĀ.

Philargyrus quanuis diuitijs affluens
 Aegre persuasus à vicinis proximis
 Philo matem filium cum ipsorum filijs
 Ad studia misit liberalium artium,
 Qui manibus & pedibus dans operam literis
 Ad summa doctrinæ peruenit culmina.
 Sed Acolastus & Acrates prauis consortijs
 Dum sese a diungunt, corrumpuntur funditus
 Per Colacem, per Philostasium & per Myspolum.
 Acrates ludo, crebris potationibus,
 Profundit immensam statim pecuniam,
 Conflauit æs alienum, fecit nomina,
 Acolastus Deleasthisam Euprofiti filiam
 Deperit, absente patre uitians uirginem,
 Promittit se ducturum in uxorem domum,
 Ex quo grauidam factam cum mater filiam
 Cognouit, rem suo marito detegit.
 Qui contumeliam hanc ferens ægerrimè
 Acolastum cogit ut uitiatam filiam
 Ducat, fidemq; seruet, sanctè quam dedit.
 Eubulus autem tota re per te literas
 Comperta, mox illuc iter ad gnatum facit,
 Pessundat filium, reluctatur, negans
 Hunc iure cogi posse ut ducat uirginem.
 Ille instat, proscindunt se multis scommatis.
 Tandem à Philostorgo persuasus, filio

STVDENTES

Dat hanc in uxorem, celebrantur nuptiæ.
 Acrates uerò dolo patrem circumuenit,
 Emungit argento, se febre dictitans
 Laborasse, & Danistæ dat pecuniam.

ACTVS I. SCENA I.

Philargyrus, Eubulus, Philostorgus.
 Trimetri.

Dies & noctes stimulus hic me plurimum
 Urget, nec somnum oculis nocte hac uide
 meis.

Adeò me sollicitat gnatus, quòd uult sibi
 Sumptus dari, ut ingenuis uacaret artibus,
 Et ut uarios hominum mores cognosceret.
 Sed nimis ingentem poscit uim pecuniæ,
 Quam uix labore permagno & sudoribus
 Immensis potui corradere, consumeret
 Et perderet, nunc ut sunt adolescentuli,
 Amori indulgent pleriq; meretricio,
 Sudores in casum profundunt patrios
 Potando ad multam noctem, ludo, & cæteris
 Rebus, quæ prorsus animum suspendunt meum.
 Nam pauci consequuntur nunc scientiam,
 E millibus multis uix ut centesimus
 Optatam studio possit metam consequi.
 Sed Eubulum & Philostorgum uideo proci

COMOEDIA.

Aduenientes, adibo & amicè colloquar.
 Saluete plurimum. Eub. Immortales gratias
 Habemus. Sed quid adeò es tristis? aut quid est,
 Animum malè quòd habet tuum? contracta frons
 Etenim signum est inœroris. Enarra quid est?
 Phi. Nostin' gnatum meum Philomaten maximum
 Natu? Eub. Bene equidem. Sed quid is peccauit, aut
 Quid commisit? Phi. Nihil, caussam mox audies.
 Is ab ineunte ætate flagrans quàm maximo
 Studiorum amore, ingenuis semper artibus
 Incubuit, ut inde diuelli nullo modo
 Posset, quod in primis quidem placuit mihi.
 Omnes me mirificè efferebant laudibus,
 Quòd gnatum haberem tam diuersis dotibus
 Animi exornatum, qui non cæteri ut solent,
 Illecebris deditus blandis libidinum,
 Obnixè sed qui studijs operam poneret,
 Voluptatem spernens, fugiens commertia
 Mala, quæ corrumpunt mores castos & bonos.
 Quàm mihi placebam, quàm mihi adulabar miser,
 Vno ore omnes beatum quod me prædicant.
 Nunc miser exanimis, uix uitalem spiritum
 Duco, adeò me exanimauit & perterruit.
 Phil. Vno uerbo eloquere, quid est quod te malè
 Habet? Quid tam longis opus? ambagibus?
 Phila. Mox audies, heri ad me uenit, clamitans:

STVDENTES

Pater, non possum inter beanos uiuere,
 Idcirco me mittas in quandam Academiam,
 Vt possim aut philosophiæ studio operam dare,
 Quàm Tullius uitæ ducem rectè uocat:
 Aut animum adiungere ad iuris scientiam,
 Qua conseruatur uitæ nostræ societas:
 Aut ad sacrosanctam, si uis, Theologiam,
 Quæ nobis ad salutem æternam uiam aperit,
 Docens: quibus uestigijs insistere
 Oporteat, uitam nobis ut conferat
 Aeternam cœlestis pater, propter necem
 Gnati unigeniti, qui pro nobis mortuus
 Iram placauit, & cœlo nos intulit.
 Ne in eodem (ut aiunt) luto semper hæream.
 Ad unguem nam triuiales artes (quas uocant)
 Perdidici, in his puerilibus ne conteram
 Aetatem, ad altiora ut possim emergere.
 Quæ postquam dixit, horror corpus concutit,
 Ac, uelut attonitus, uerbum nullum proloquor.
 Nam si dixisset: excelsa ab rupe in mare
 Te mox præcipitato: tulissem equidem facilius.
 Vnde etenim tanta uis argenti mihi foret:
 Aut unde tantos sumptus gnato suggeram?
 Cum uix in singulos dies corrudere
 Tantum possim, quantum quotidie insumimus
 Nam sumptuosa & magnifica mihi est domus.

Qua

COMOEDIA.

Quapropter tot curæ, tot & molestiæ
 Me uiuum ad mortem adigunt, & diuerse trahunt
 Hic gnatus poscit inauditam pecuniam,
 Illic uxor, preciosas uestes expetit.
 Hic ager, hic rursus est colenda uinea.
 Hic ædes extruendæ, illic & uillula.
 Hæ sunt furie, quæ me uexant miris modis.
 Sinistro Ioue me natum ut Eubule autumem.
 Eub. Næ tu uideris mihi stultus & iners homo,
 Qui currentem moraris, & non incitas.
 Tute tuum perdis filium, tu consulis
 Malè tuo gnato, accensum studio dum impedis.
 Tu graue (crede mihi) supplicium Philargyre
 Lues. Virorum doctorum sit raritas
 Quanta uides, tu quem debueras impellere,
 Non impedis solum, sed & segnem facis.
 Tenacitatem istam probare non queo,
 Præsertim cùm tantis abundes copijs.
 Profecto pistrino dignus, dum post habes
 Salutem gnati diuitijs pessimè tuis,
 Quarum usu fructus, non dominium, tibi datum est.
 Quid, obsecro, Dominus qui nutu concutit
 Totum mundum, & qui te his præposuit copijs.
 Quid inquam proderunt, cùm te uocauerit
 Ex hoc uitæ curriculo? postquam munere
 Tuo persunctus auferes ne numulum.

STVDENTES

Quare laboras igitur ut opes colligas?
 Præterea, rationes cum tecum conferet,
 Damnatum supplicio te mulctabit graui,
 Te his quoniam proposuit, ut non absconderes,
 Sed ut indigenti subuenires proximo.
 Cedò canis, quid facies inopi proximo?
 Qui non ad studia literarum suggeris
 Sumptus tuo gnato, quare Themisthocles
 Rectè dixit, se malle sine pecunia
 Virum, non inopem sine uiro pecuniam.
 Cuius ego suffragor lubens sententiæ:
 Quid enim opes tibi profunt, uti cum nescias?
 Ego omnem hercule conuerterem substantiam
 In studia filij, uerba sed non facit
 Tanti, nedum uerbis ut uellet obsequi.
 Quare age, commune tu perpende commodum,
 Et sumptus suppedita studijs gnati tui.
 Vides etenim quàm nequeat sine doctis uiris
 Communis conseruari uita societas.
 Hi primum dispersos altis in montibus
 Ferarum more uiuentes homines feros
 Per leges latas compulerunt, mœnibus
 Nouas urbes cinxerunt, tuti ut uiuerent
 A uiolento incurso exterarum gentium.
 Sed legibus malorum ut uim compercerent,
 Per hos eadem seruaturs parta societas.

Quare

COMOEDIA.

Quare si uis, unâ gnatum mittam meum.
 Phil. Obtundis, & molestis uerbis me enecas,
 Perinde quasi ego uitam horum non noscerem,
 Nam postquàm miseros patres uerbis lenibus
 Emunxerunt argento, quæuis facinora
 Admittunt sub prætectu honesti nominis.
 Scortantur, potant indies, & quoslibet
 Tumultus excitant, in ædes impetum
 Alienas faciunt, hinc cædes, hinc iurgia,
 Pedissequas rapiunt in publica uia,
 Aut cum natabus concumbentes ciuium
 Fidem dant, & uelint eas quòd ducere
 Promittunt, id quod & impregnatae postulant.
 Atqui quod magis est, ualdè mihi quod displicet
 Vxores coniugatas uitiant ciuium.
 Hinc sæpè nonnulli occiduntur, aut ita
 Caduntur, ut uitæ non sit spes amplius.
 Aut comprehensi pœna plectuntur graui.
 Igitur gnatum suum mittat quisquis uolet,
 Ego mecum decreui meum non mittere.
 Nam scio quàm sit dura, & quàm multis sentibus
 Obsita uia, quæ perducit ad scientiam.
 Quare cùm nequeunt sine labore consequi,
 Nec sine labore ad excelsum culmen datur
 Conscendere, mox sese ad delitias conferunt,
 Ad quas lata & amœna, atq; longè tritior

STVDENTES

Via ducit, namq; hæc ætas est procliuior
 Ad corporis delitias & libidines,
 Quàm ad studia, præsertim campo cum currere
 Datur aperto, & cùm non est qui coërceat.
 Eos frenis, uel cohibeat petulantiam.
 Phil. Næ tu ridiculus homo es, nec mente præditus
 Sana, dum cupis hanc ætatem constringere
 Molestis uinculis, ut degant cochleæ
 Vitam, aut Timonis, qui fugiens commertia
 Hominum, solus delituit in domo sua.
 An nescis Vlysssem quàm commendet maximè
 Homerus, quod multorum hominum cognouerit
 Mores, & multas regiones peragrauerit.
 Πολλῶν γὰρ, inquit, ἀνθρώπων ἔγνων νόον.
 Et propterea nunc uocat ipsum πολὺδρονον.
 Nunc πολύμητιρ, quod potuerit se uertere
 In omnes partes, consilijs pollens uafris,
 Quoniam miser satis depressus asperis
 Et multis damnis, nactus est prudentiam.
 Quapropter, si sapiis noli interdicare
 Gnato conuiuia & congressus mutuos
 In his plus discunt, quàm si noctes & dies
 Chartis inhæreant. Manda, ut nequissimos
 Sibi adiungat, nam cum deceptus cœperit
 Egere, posthac non cuiuis credet, scio.
 Si etiam interdum ut accedat meretricolas.

Quod

COMOEDIA.

Quòd si circumuentus fuerit, non amplius
 Habebit his fidem, sed auersabitur
 Sponte sua, demum uera est hæc sapientia,
 Si quis damno accepto desistit & sapit.
 Quocircà non tam facîle possunt decipi
 Quàm simplices, qui temere in quasuis irruunt
 Technas, nec imperiti ab his sibi cauent.
 Præterea perspicuum est, postquàm ad rempub.
 Accedunt, hanc mira regunt prudentia.
 Sed qui sunt imperiti rerum, ferè nihil
 Profunt, nec possunt quicquam in coetu proloqui.
 Quapropter largiendum est aliquid iuuenibus
 Nec utendum est censura tam rigida nimis.
 Postquam pertæsum fuerit, desistent, scio,
 Et uitam melius etiam formabunt suam.
 Quare, si libet, unà gnatum mittam meum.
 Phil. Age, ut lubet, uestre accedo sententiæ
 Consilium perplacet, quare ne sim in mora
 Eamus intro. Puer heus Philomathen uoca,
 Vos itidem uestros quoq; iubete accersere.
 Eub. I præ, sequar, fiet, non ulla erit mora.

ACTVS I. SCENA II.

Philomates, Acolastus, Acrates.

Trimetri.

Equidem lætus sum, sed demiror cur pater

A 5

Tam

STVDENTES

Tam subito iussit me per puerum accersier,
 Nisi id est, quod semper insedit animo meo.
 Ad mercaturam forsā uult me mittere,
 Ingenuarum artium, ut his mentem meam excolam
 In quod petiui, & dum uiuam semper petam,
 Quamuis adeo abstinatē sibi proposuerat,
 Se nolle tantos sumptus ad studia dare.
 Sed quid sit experiar, domum & me conferam.
 Verum nisi fallor, uideo properantem Acratem,
 Et Acolastum percontabor quid sit noui.
 Saluete sodales, cur festinatis? quid este
 Acol. Pater tuus nostros secum duxit patres
 Qui nos uocarunt per pueros, ut sine mora
 Illico ueniremus ad ædes patris tui.
 Phil. Age eamus, demiror quid hoc sit omnis.
 Acra. Sat scio, erit nobis audienda concio.
 Idcirco percontare ex ipsis quid uelint
 Nos te sequemur.

ACTVS I. SCENA III.

Philomathes, Acolastus, Acrates, Eubulus,
 Philostorgus, Philargyrus.

Trochaici, Tetrametri, Catalectici.

Saluete patres humanissimi (mus
 Iussu uestro huc accersiti, sine mora nunc adsus
 Mandatis uestris obtemperaturi proptissimè.

Eub. Pergratum nobis fecistis, adolescentes optimi
 Quod

COMOEDIA.

Quod tam properè ad nos huc aduolastis, rebus om̃
nibus (tiam,

Posthabitis, & laudamus meritò uestram obediencia

Quare quæ sit caussa dicā, quòd uos huc uocauimus

Inter nos diu multumq; consilium captauimus,

Quam tandem uiam uiuendi inire uos oporteat.

Visum est nobis, filioli charissimi, non ob leues

Caussas, ut animum adiungatis ad studia bonarum
artium.

Quapropter, si uobis consilium placet, paucissimis

Verbis uestram quisquis significate mentē, nec diu]

Nos tenete suspensos, statim uos in Academiam

Mitemus, sumptusq; quantum sat erit suppeditas

Philo. Vehemēter nimis me exhilararunt, (bimus.
quæ dixisti modo.

Non enim quicq; esse posset, quod me tanto gaudio

Afficeret, præsertim quod, dum uixi, non unquam
improbis

Precibus impetrare potui, nunc at defertur mihi

Vltro: quare pollicor uobis, me neruis omnibus

Elaboraturum, ne frustra abliguriam bona

Patria: sed longè ut reuortar, quàm antè fueram do
ctior.

Aco. Quamuis nonnihil, pater, reluctatus sim, nunc
tamen (tibus.

Do fidem, me obnixè operam daturum ingenuis ar

Acra.

STVDENTES

Acra. Idem ego polliceor uobis, patres longè humanis-
simi.

Eu. Perplacet mihi modesta hæc omnium responsio.
Quare cū breui in peregrinas oras transmittimini.
Paululum mihi attentè auscultate, atq; animum ad-
uertite.

Nam salutiferis uos informabo cantiunculis.

Vos etenim peruersos dum ignoratis mores seculi
Imperiti rerum, in quasuis irruetis fabricas.

Primum igitur cum nullū uiuat animal pestilentius
Quàm mulier, caute ne uos pelliceant blandissimis
Verbis in sui amorem, quo: quoniam sub imo corticè
Fel tegit, extra melle perlitus longe dulcissimo.

Deterius nihil est, nam postq̃ emunxerunt pecunia
Incautos iuuenes, eijciunt, illudunt, & indice

Ostendunt digito, nam foemina est nil incõstantius.
Quarum non secus mens nunc huc, nunc etiam illuc
fluctuat,

Quàm carens rectore cum uarijs agitur flatibus
Nauis in magno pelago, quid quod & immensa in-
commoda

Ex mulieribus sunt profecta, quæ nunc perlongum
foret

Singula enumerare, sunt etenim cuius satis obuia
Quare dum licet, iugum excutite hoc uestris cer-
uicibus,

COMOEDIA.

Prætetea quoq; mala fugite suadeo consortia.
Nam per hæc bonæ indolis iuuenes sunt sæpe in mas-
ximam.

Ducti perniciem, etiam in uitæ sæpius discrimina.
Assiduas potationes, ludos, atq; cætera,
Ex quibus iurgia, conflictus, cædes nec non pessimæ
Pestes oriuntur & abūdē, ut ex mari omnia flumina
Veniunt, fugite, nec minus tanquam perniciosissimā
Pestē, assentatores, nam melius quis uitam degeret
Inter coruos quàm inter hos, quippe, ut qui uiuos
deuorent,

Illi uero non nisi mortuorum hominum cadauera
Ut fertur memorabilis dignaq; scitu sententia.
Postremo perferte et abstinete, quæis complectimur
Omnem nostram uitam, iuxta Epicæti sententiam.
Ingenuis studijs dies noctesq; incumbite gnauiter.
Vitā instituite ut leges, regionisq; ut mores ferent.
Hæc igitur uestris mea dicta sensibus recondite.
Intus argentum, ne differatur, dinumerabitur.

Quare ibimus, & ad uiā quæ spectant apparabimus
Ut cras summo mane, quod dii uortāt bene, feliciter
Proficiscamini. Phil. fiet pater. Heus quanta hæc est
lenitas,

Disrumpor miser, tanto me inexpectato gaudio
Implerunt. Quare immortales, quas possunt tibi
gratias

Summa

STVDENTES

Summe Deus ago, hanc quod mentem patribus nostris infuderis.

Tu igitur cœlitus tua nosmet perfunde gratia,
Et largire, studia ut succedant quàm felicissimè

ACTVS I. SCENA IIII.

Eubulus.

Senarij.

Proh Dij uostram fidem, quanta est iniquitas
Hominum imperitorum, qui ex ipsa infantia
Statim gnatos suos uolunt fieri senes,
Nec cùm sodalibus sinunt colludere.
Ac si potare, aut interdum ad meretricolas
Accedere, sit scelus, ut ignosci non queat.
Siquidem nos, dum tulit ætas, eadem fecimus.
Nam scio, quanto labore uix persuascri
Vicinum nostrum, quem uocant Philargyrum,
Vt gnatum ad literarum studia mitteret.
Sed is dum malè saluti gnati prospicit,
Timet frustra (quod aiunt) ne cœlum ruat,
Ne amet, ne potet, id est, ne frontem exporrigat,
Quoniam ipse isthuc ætatis hæc non fecerit.
Sed cum nunc sint ad studia ingenuarum artium
Profecti, faxit Deus ut succedat benè.

CHORVS PRIMVS.

Stulte quid immensum moriturus cōgeris aurum?
Quid tibi conducent totius orbis opes?

Quàm

COMOEDIA.

Quam brevis, ignoras, sit uita humana, putasq;

Cum te Tithonum, mox periturus eris.

Obruet incautum, nam te mors terminus aui,

Et tua sanguinea stamina falce metet.

Letior expectat nigri te portitor Orci,

Diuite ab hoc, dicens, præmia magna feram.

ACTVS II. SCENA I.

Acolastus, Acrates, Philomates, Danista.

Octonarij quadrati.

EX tam longo itinere defessis nobis utinam con-
tingeret

Idoneum hospitium, ubi cibis, epulis et rebus ceteris

Possemus languentes recreare vires animi & cor-
poris.

In hac habitare platea aiunt bonum quendam & his-
larem hospitem,

Apud hunc diuertemus, corpusq; fatigatum recrea-
bimus.

Pulsabo igitur fores. Heus actutum aperite aliquis
ostium.

Dan. Vos aduenisse incolumes gaudeo letorq; ma-
ximè,

Sed quid sit, ad me cur uenistis, perquā scire gestio.

Quapropter aduentus uestri causam breuibus ex-
ponite.

Acol.

STVDENTES

Acol. Nos huc ad literarum studia consilio missi patrum.

Quoniam celebritas uniuersitatis longe increbuit, Petimus, ut nos hospitio excipere uelis, & quàm lautissimè.

Instructis epulis recreare, ut decet. Dan. nihil opus est pluribus

Verbis, fiet, parata quin ià sunt omnia, ne sit mora. Ite intrò ut capiatibus cibum. Aco. I prae nos sequemur te hospitem.

ACTVS II. SCENA II.

Musopolus, Colax.

Trochaici, Tetrametri, Catalectici.

A Ge age, si uacat, Colax, paululum deambulabimus.

Quis etenim domi solus nunc posset delitescere?

Tam sereno cœlo, tamq; amœno nempe tempore,

Quo tellus foecunda producit fructus uberrimos.

Col. Rectè dicis, ego eo una, paucis confabulabimur

De quibusdam rebus, non enim decet ut inanibus

Nugis transmittamus tempus. Muso. Consilium mihi perplacet.

Col. Conferemus igitur inter nos de concentu orbium

Aethra